

सर्वात आधी ज्ञानार्जन

स्वामी अपूर्वानंद

वर्ष १९७५च्या ऑक्टोबर महिन्यामध्ये, मी जेव्हा कॅलिफोर्नियातील स्टॉकटन शहरातील सॅन वॉकेन काउंटी जनरल हॉस्पिटलमध्ये वैद्यकीय प्रशिक्षण [इंटरनशिप] घेत होतो, तेव्हा मला एका शक्तिपात ध्यानशिविरात बाबा मुक्तानंदांकडून शक्तिपात दीक्षा मिळाली आणि माझ्या जीवनाने एक खूप मोठे सकारात्मक वळण घेतले. मी मोठ्या उत्साहाने स्वतःला सिद्धयोग साधना करण्यासाठी समर्पित केले. वैद्यकीय कर्तव्ये पार पाडत असतानाच मला जेव्हाजेव्हा वेळ मिळत असे, तेव्हातेव्हा मी एकेका क्षणाचा सदुपयोग करत असे—बाबांची पुस्तके वाचत असे, नामसंकीर्तन आणि ध्यान करत असे. तसेच मला जेव्हा माझ्या व्यस्त दिनचर्येमधून वेळ मिळत असे, तेव्हा बाबांच्या सान्निध्यात राहण्यासाठी मी ओकलंडच्या सिद्धयोग आश्रमात जात असे.

वर्ष १९७६च्या सुरुवातीला ती वेळ आता जवळ येत चालली होती, जेव्हा मला याविषयी निर्णय घ्यायचा होता की, वैद्यकीय अभ्यासक्रमाच्या अंतर्गत एखाद्या विशिष्ट क्षेत्रात मी माझे शिक्षण सुरू ठेवावे अथवा नाही आणि सुरू ठेवायचे झाल्यास, ते कोणत्या क्षेत्रात असावे. त्यादरम्यान मला माहिती मिळाली की, त्याच वर्षी शरद ऋतूमध्ये बाबा आणि अनेक सिद्धयोगी जंबो जेटने भारतात गुरुदेव सिद्धपीठामध्ये राहावयास जाणार आहेत. मला हे ठरवता येत नव्हते की, या दोन्हीपैकी कोणता पर्याय मी निवडावा.

म्हणून मी बाबांना एक पत्र लिहून विचारले, “बाबा, मी विशेषज्ञ होण्यासाठी सामान्य वैद्यकीय अभ्यासक्रम घ्यावा की मानसोपचार अभ्यासक्रम, की मी आधी पहिल्या जंबो जेटने तुमच्यासोबत भारतात यावे?” बाबांची जी कोणती आज्ञा असेल, तिच्याप्रति ‘समर्पित’ होण्यास मी स्वतःला तयार केले होते.

काही आठवड्यांनंतर, मला माझ्या पत्राचे उत्तर मिळाले. बाबांच्या सेक्रेटरीने लिहिले होते की, माझ्या प्रश्नाच्या उत्तरादाखल बाबांनी सांगितले आहे, “सर्वात आधी ज्ञानार्जन.” मी बाबांच्या उत्तरावर जितके अधिक मनन करतो, तेवढेच ते माझ्यासाठी अधिकाधिक व्यापक आणि गहन होत जाते. केवळ तीन शब्दांमध्ये बाबांनी खूप काही सांगितले होते.

त्यांनी हे स्पष्ट केले होते की, माझ्या जीवनातील या व्यावहारिक विकल्पाची निवड करण्याच्या बाबतीत निर्णय मला स्वतःलाच घ्यावा लागेल. चिंतनमननाद्वारे श्रीगुरूंना समर्पण करण्याविषयी शिकवणीची एक समजदेखील मला प्राप्त झाली आहे : समर्पण म्हणजे गुरूंना आपल्या जीवनातील

व्यावहारिक गोष्टींविषयी निर्णय घेण्यास सांगणे नव्हे, तर याहीपेक्षा अधिक, समर्पणाचा अर्थ आहे गुरुंच्या शिकवणी आत्मसात करणे.

त्या पहिल्या ध्यानशिविरात मला जी आंतरिक समज मिळाली होती, बाबांनी माझ्या प्रश्नाला दिलेले उत्तर अगदी तसेच होते. बाबांनी मला जेव्हा शक्तिपात प्रदान केला, तेव्हा मला अशा प्रेमाची अनुभूती झाली, जे असीम आनंदाने इतके पूरित होते आणि इतके व्यापक होते की तशी अनुभूती मला यापूर्वी कधीच झालेली नव्हती. तो अनुभव आल्यावर माझ्या मनात कोणत्याच प्रकारची शंका उरली नाही आणि माझा असा दृढ विश्वास झाला की, आता माझ्या जीवनाचा उद्देश हे शिकणे आहे की, प्रेमाच्या त्या स्थितीत प्रत्येक क्षणी कसे राहावे. या उद्देशाला आणि बाबांच्या शिकवणीला मनात बाळगल्यामुळे निर्णय घेणे मला सोपे गेले.

बाबांनी दिलेल्या उत्तरावर चिंतन केल्यानंतर, पहिल्या जंबो जेटमध्ये माझी जागा आरक्षित करण्यासाठी मी आवेदनपत्र पाठवले. मला हे स्पष्टपणे समजले होते की, त्या वेळी माझ्या जीवनात जे ज्ञान सर्वाधिक महत्त्वाचे होते, ते होते बाबांच्या शिकवणींचे अध्ययन व त्या शिकवणी आचरणात आणल्यामुळे उदित होणारे ज्ञान.

“सर्वात आधी ज्ञानार्जन,” बाबांची ही शिकवण माझ्या अंतरी सतत शिकत राहण्याविषयी, ज्ञान अर्जित करण्याविषयी वचनबद्धता जागृत करित आली आहे—आपल्या श्रीगुरुंच्या शिकवणी व भारतीय शास्त्रग्रंथ यांचा निरंतर अभ्यास करण्यासाठी आणि त्याचबरोबर असे मार्ग शोधण्यासाठी, की ज्यांमुळे मी माझी सेवा अधिक कुशलतेने व कार्यक्षमतेने करू शकेन.

सेहेचाळीस वर्षांपेक्षा अधिक वर्षे, “सर्वात आधी ज्ञानार्जन” बाबांच्या या तीन शब्दांच्या शिकवणीने माझ्या जीवनातील प्रत्येक परिस्थितीत व प्रत्येक पैलूमध्ये माझे मार्गदर्शन केले आहे.

यासाठी मी बाबांप्रति सदैव कृतज्ञ राहीन.

